

BASEN O BOLNIKU IN ZDRAVNIKU

Kalist Fontanot

Tik pred prazniki se mi je pripetilo najhuje, kar se more zgoditi našemu sodobnemu bolniku. Zbolel mi je zdravnik, ki sem si ga bil s tolikšnim trudom našel, izbral in vzgojil zato, da bi mu zaupal skrb za svoje zdravje.

Pred vsakimi prazniki, s katerimi slavimo našo zmagovito preteklost, imam namreč navado, da se kot človek šibkega in od vojne in miru, zlasti od miru in vsesplošnega gospodarskega razvoja razrvanega zdravja posvetujem s svojim zdravnikom. Tedaj terjam odgovor na vprašanje, ali sem še zmožen z vso bitjo, z vsem svojim bivanjem in s polnim obsegom samega sebe obhajati praznike, ki smo se zanje borili ves čas vojne. Zakaj trdno sem prepričan, da je črn greh, če človek preleži 1. maj ali celo dan vstaje, ki odločno zahteva pokončno, pa čeprav razdvojeno bitje, ne pa individualno boleljajočega samoupravljalca. In če me zdravnik potolaži in ohrabri, se v prazničnih dneh predam vsesplošnemu veselju in usihajočim spominom na našo preteklost.

Naj vam povem, kako je bilo. Kot ponavadi sem odšel pred prazniki k svojemu zdravniku v zdravstveni dom. To je zanimiva ustanova, ki je po svojem imenu in namenu resda zdravstvena, a je vendarle zaradi bistva svojega bivanja tudi izrazito družbenovzgojna institucija. Zakaj med dolgotrajnim čakanjem lahko bolnik prebere vse časopisne uvodnike za mesec dni in več nazaj, lahko se osvesti in se zave ničevosti svoje družbene biti in položaja, lahko razmišlja o manjših spodrseljajih socialističnega zidalništva, iz pripovedovanja sobolnikov utegne zvedeti vse o vseh drobnih napakah tujih vlad in končno se lahko pouči tudi o bližnjem koncu sveta. Zato v urah čakanja bolniki ponavadi duhovno ojeklenijo. In ker velja pregovor — zdrav duh v zdravem telesu — so posledice te ojeklenitve zelo blagodejne. Med čakanjem se v bolno telo nenadoma prične spuščati zdrav duh, ki začne nemudoma preganjati bolezen. Zategadelj večina bolnikov ozdravi že v čakalnicah in še preden stopijo pred zdravnika. Zaradi tega spiritualnega procesa v bolnikih pa postaja državni proračun vsekakor trdnejši, saj izumirajoča država in razvijajoča se socialno zdravstvena skupnost na tak način prihranita velika finančna sredstva, sicer namenjena za zdravstveno tolažbo bolnega prebivalstva.

Že ob petih zjutraj sem bil pred poslopjem ambulate, ob osmih sem stopil v čakalnico, ob devetih smo praznovali uradni začetek ordiniranja, ob dvanajstih je zdravnik začel sprejemati bolnike, ob petih popoldne

smo obhajali »deseturnico« čakanja in ob osmih zvečer, ko so mi bili glavni svetovnopolični problemi že popolnoma jasni, sem se znašel na pragu ordinacijske sobe. Mlada, skoroda lepa zdravnica si je česala lase, ko sem jo vprašal, ali je moj zdravnik dr. Valentin že odšel. S suhim, a ostrim glasom mi je odvrnila, da nihče nima svojega zdravnika, ker so le-ti tako rekoč skupna proizvajalna sredstva za zdravje in zato tudi občanska last občestva obolelih bolnikov. Nato pa je pristavila, da dr. Valentin zaradi bolezni sploh ne ordinira.

Poln notranje groze in socialnega nič sem vprašal: »Pa ste mu nudili zdravniško pomoč?«

»Ne vem,« je odvrnila, »morebiti je že poklical terenskega dežurnega zdravnika.« Tisti hip so prešle vse črne slutnje o prihodnosti, ki me mučijo venomer, kadar sem zaradi boljšega zdravja konstruktiven v svojih notranjih mislih. Pač pa mi je zaradi ostrega odgovora zdravnice oledenela kri v žilah. Moj doktor Valentin je v resni smrtni nevarnosti, ki je tem večja, čim hujša je njegova bolezen, sem pomislil. Kljub pozni večerni uri sem odhitel na njegov dom. Našel sem Valentina v hudi vročici in brez zavesti.

»Doktor Valentin, kaj vam je? Ali že umirate? Za boga, ne zapustite me samega siroteja na svetu! Poglejte, lahko vam pomagam, saj sem se kot dolgoletni bolnik praktično in teoretično temeljito izvežbal na polju splošnega, oziroma terenskega zdravilstva.«

Toda doktor Valentin ni reagiral na moja vprašanja. Tedaj pa sem se spomnil, kako sem med vojno in po vojni pomagal ljudem, ki so zaradi strahu ali pa notranje groze izgubili zavest. Zato sem se sklonil k Valentinovi glavi in skrivnostno šepnil:

»Zbudite se, doktor Valentin!«

Nič. Še skrivnostneje sem šepnil:

»Tak zbudite se no, se je že začelo...«

Spet nič. Potne srage na zdravnikovem čelu so se množile. Tedaj pa sem zavpil:

»Poslušajte, spet bodo reorganizirali zdravstveno službo, tako vsaj pravijo, in še pravijo, da bodo vzpostavljenje socialističnih odnosov v zdravstvu morali uresničiti zdravniki v procesu zdravljenja, ne pa na sejah in s sestavljanjem statutov in pravilnikov o delitvi dohodkov!«

Seveda pa nisem Valentinu pri tem vzkliku priznal, da kaj takega misli predvsem bolni del naše javnosti. Toda kljub temu je moja izjava doktorja Valentina prebudila in z utrujenim glasom je rekel:

»Dajte mi čevlje. Če je tako, pojdem na sestanek upravnega odbora klinike. Jim že pokažem, kaj mislim o našem zdravstvu.«

Kaj na sejo, k bolnikom, sem pomislil in podal doktorju Valentinu čevlje. Toda noge niso držale Valentinovega telesa in bolni zdravnik je spet moral leči.

»Pa zdravnika ste klicali, tovariš zdravnik?«

Odgovoril mi je z medlim glasom, da ga je poklical že prejšnji dan in da je od tedaj minilo že več kot trideset ur. Ta podatek me je pa razjezil, zato sem zavrtel telefonsko številko terenske ambulate in v kratkih in skopih besedah pojasnil Valentinovo usodo. Iz telefona sem zvedel same neprijetne novice. Doktor Andrej je na plenumu sindikata, doktor Benedikt na seji komisije, ki razpravlja o metodi plačevanja po učinku, doktorja Cirila zaslišujejo o statutu terenske ambulate, doktor Dragotin je na simpoziju, ki obravnava moralno problematiko odnosov med bolniki in zdravniki, doktor Egidij posluša predavanje o boju za osvoboditev Afrike, doktor Frane je na seji skupine, ki izdeluje študijo o problemih preventivne medicine na planetih našega sončnega sistema, medtem ko je doktorica Gizela na porodniškem dopustu.

»Hvala bogu,« sem dejal, »vsaj eden izmed njih, ki je upravičeno odsoten.«

Prosil, rotil sem, naj vendar pride zdravnik k mojemu bolnemu zdravniku. In vse, kar sem dosegel, je bila meglena obljuba, da se bo prihodnji teden zdravnik prav gotovo oglasil. Kar na pogreb naj raje pride, sem pomislil in odložil telefonsko slušalko. Obenem s tem dejanjem pa sem se zavedal usodnosti svojega položaja. Če hočem popolnoma okrevati, potem moram najprej ozdraviti svojega zdravnika, sicer bo postal moj družbeni položaj kmalu popolnoma brezizhoden. Zapustil sem doktorja Valentina in odšel v mesto. Morebiti pa najdem kar na cesti kakšnega prostovoljca na polju zdravstva, tak je bil moj račun tisti hip. Prostovoljci namreč vedno rešujejo zagatne položaje. Res je sicer, da pri tem ponavadi skoro vsi padejo (če je vojna) in se naveličajo (če je mir), vendar pa s svojim zgledom pomikajo zgodovino naprej in tako pripravljajo rodovitna tla novim prostovoljcem, ki pa še ne poznajo izkušenj prejšnjih prostovoljcev. Ves večer in vse naslednje jutro sem romal od ambulate do ambulate. Pomoči nisem našel, pač pa sem zvedel marsikaj o doktorju Valentinu, česar dotlej še nisem vedel.

In tako sem spoznal, da je doktor Valentin navaden zdravstveni diletant, mazač in kverulant, da je tipični in neosveščeni občanski ptič, ki je sokriv današnjega zmedenega stanja v zdravstvenih ustanovah, da je čisto navaden razredni sovražnik in bržkone tudi agent zahodne zdravstvene službe, da je doktor Valentin birokrat, ki je še vedno pod vzhodnim zdravstvenim vplivom, da je doktor Valentin religiozen, hkrati pa tudi nasprotnik osvoboditve afriških narodov, da je prebrisan

švadroner, ki ima dve metodi zdravljenja, eno za navadne in drugo za nenavadne bolnike, da podpira kult avtoritativnega vodenja in se obenem navdušuje nad samoupravljanjem, da je pravzaprav malomeščanski nacionalist, ki se odreka slovenskim nacionalnim interesom, da se doktor Valentin navdušuje za klinično metodo zdravljenja, pri čemer vedno poudarja besedico *klinično* in zanemarja besedico *zdravljenje* itd. itd.

Na smrt utrujen sem se potikal po ulicah in poizkušal strniti vse podatke v objektivno sodbo o doktorju Valentinu, hkrati pa tudi spoznati bistvo njegove bolezni. Toda kaj kmalu sem se zavedel, da se ukvarjam z jalovo zadevo in da ne bom nikoli vzpostavil dialektične enotnosti protislovij o doktorju Valentinu. Bil sem neizrecno žalosten, a tolažila me je misel, da to nerešeno vprašanje ne bo vplivalo na višino državnega dolga.

V poznih večernih urah sem se znašel, v središču našega regiona, v cityju ljubljanske aglomeracije, kakor bi dejali naši vodilni urbanisti. Spotoma pa sem premišljeval, kako naj vendarle pomagam ubogemu doktorju Valentinu. Pot me je pripeljala pred bar. Na cesti pred vhodom v lokal sem opazil elegantno modro limuzino s tujo registrsko številko in zdravniško značko na blatniku. Takoj sem vedel, da moram iskati lastnika v nočnem lokalu, enem izmed treh, ki jih premore naše čednostno mesto. Nisem ga dolgo iskal, lastnik je samotno sedel v kotu in je pil limonado. Prav njegova intimna poglobljenost v kozarec limonade mi je bila dokaz, da je on tisti, ki ga iščejo moje oči. In možakar me ni razočaral, bil je tujec in hkrati tudi zdravnik. Razložil sem mu svoj položaj in takoj je bil pripravljen pomagati mojemu zdravniku Valentinu. Za protiuslugo pa je zahteval, naj ga seznanim s prikupno mlado damico, vendar ne iz barskega okolja. Dejal je, da ga v okvirih individualnega simpozija močno zanima anatomija in estetika teles slovanskih mladenk in da je to sploh glavni namen njegovega študijskega potovanja. Razložil sem mu v znanstveno lapidarnem slogu, da smo Slovenci, pravi Slovenci namreč, keltskega rodu in da je v nas le malo slovanske krvi, katere moč pa se ne razodeva v oblikah in posebnostih telesne rasti Slovencev in Slovenk, marveč je njen vpliv čutiti in videti predvsem v našem počasnem tempu dela in delovanja. Odvrnil mi je, da potemtakem postaja njegovo znanstveno raziskovanje še bolj zanimivo in zahtevno. Kaj sem mogel spričo njegovega antropološkega entuziazma, obljubil sem mu, da ga seznanim z mlado damico in tako potolažim njegovo slo po Slovankah. Takoj ko sva sklenila sporazum, sva odšla na dom doktorja Valentina. Tuji zdravnik je kaj kmalu odkril ime Valentinove bolezni in priporočil zdravila. To odkritje me je seveda stalo

veliko naporov, a kaj naj bi storil drugega, ko pa sem srčno želel pomagati doktorju Valentinu.

In drugega dne zjutraj, ko so ljudje cvetočih in smejočih se obrazov hiteli na delo, sem začel romati od lekarne do lekarne, da bi kupil za svoj denar zdravila, ki jih je Valentinu predpisal tujec. Vendar zaman. Veseljak in raziskovalec iz bara je zapisal ime preparata, ki ga v naši ožji domovini še nismo poznali ali pa smo bili šele v procesu njegovega spoznavanja. In ko sem obredel vse lekarne našega mesta, so mi v zadnji, v katero sem stopil, nasvetovali, naj povprašam tudi na pristojnem deviznem položaju. Začudil sem se, da se utegne ta organizacija ukvarjati s farmacijo, in to v časih, ko ima toliko nadlog s posameznimi gospodarskimi nesrečami. Toda zaman, tudi tamkaj mi niso mogli pomagati. Zdravila nisem našel nikjer. Tudi v zveznem merilu ga nisem odkril in pot v zagrebške in beograjske lekarne je bila brezuspešna.

Navsezadnje sem sklenil odpotovati v tujino in tamkaj kupiti zdravila. Žal pa moji prošnji za izstavitev potnega lista niso mogli takoj ustreči. Kajpak sem se pritožil in kmalu me je prijazen uradnik poklical na razgovor. Razložil sem mu humane motive svojega potovanja in mož je brez odloga in uradno skritih dvomov spoznal dobroto mojega srca. Spoznal je, da potovanje v tujino ne bo škodilo mojemu moralnemu zdravju, in mi ob koncu razgovora obljubil, da se bo zavzel za mojo prošnjo. Preden pa sva se poslovila, me je vprašal, kaj mislim o tem, ali bo tudi kak slovenski pisatelj dobil Nobelovo nagrado. Odvrnil sem mu, da so vsi slovenski pisatelji in pesniki zelo resni kandidati za Nobelovo nagrado, in ga obenem prosil, naj bodo v dobrih odnosih z njimi, da ne bo kasneje kakšnih nepredvidenih revialnih zadreg.

Nekaj dni kasneje sem dobil potni list in se takoj odpeljal v Trst. Komplikacij na obmejni postaji nisem imel, le carinik ni razumel mojega jezika in jaz ne njegovega. K sreči pa sva kmalu našla prevajalca in z njegovo pomočjo uredila najin odnos. Na tržaški postaji sem ljubeznivo vprašal prvega karabinjerja, kje je najbližja lekarna. Kmalu sem jo našel in brez težav, se pravi brez recepta in za drag denar kupil zdravila in se vrnil na postajo. Spotoma pa sem premišljeval, kaj je bolje: imeti recept za brezplačna zdravila, ki jih sicer ne dobiš, ali pa imeti veliko denarja za zdravila, ki jih lahko kupiš brez recepta. Toda tudi tega navzkrižnega protislovja nisem rešil. Kmalu me je vlak spet pripeljal v domovino. Ta moja nenavadno nagla vrnitev pa se je pripadnikom carinske skupnosti zdela močno sumljiva. Izkazali so mi izredno pozornost, ki se je zaključila z natančnim, skoroda anatomskim pregledom mojega bolnega telesa, skratka, s pregledom, ki ga v vsej bolniški karieri nisem doživel. Rezultati preiskave so bili negativni, kakor bi se to

reklo v zdravniški govorici. Vendar pa me je carinik, ki me je pregledal, opomnil, da sem slabega zdravja in mi priporočil, naj se bolje hranim, ker so moji živci videti zelo razrvani. Nasvetoval mi je, naj čimprej obiščem zdravnika, ta pa naj me nemudoma pošlje na klimatsko zdravljenje. Ljubeznivo sem se mu zahvalil, kajti bil sem hudo vesel zaradi njegove prisrčne pozornosti, saj ga je moje zdravje bolj zanimalo, kakor vse drugo. Znova sem se prepričal, da je blaginja posameznika bolj važna od carinske blaginje naše skupnosti.

Takoj ko sem se vrnil, sem napol mrtvemu doktorju Valentinu izročil zdravila in mesec dni pozneje je moj bolnik prvič zapustil bolniško posteljo. In ko je doktor Valentin čez dva meseca spet nastopil službo, sem vstopil v čakalnico tudi jaz. Bilo je spet pred prazniki in hotel sem vedeti, ali se tudi jaz lahko veselim življenja, zakaj v praznikih se skriva živa moč naše preteklosti. Vse je potekalo kot ponavadi. Ob petih zjutraj sem bil pred ambulanto in ob osmih zvečer sem stopil pred doktorja Valentina.

»A vi ste zopet tu, moj stari prijatelj. Dolgi dnevi moje bolezni so me prepričali, da ste zdrav kot dren. Altruist ste, kakršnega še nisem videl. Samo zato ste se bojevali za moje zdravje, da bi tudi drugim bolnikom pomagal, kot sem pomagal vam. Zdaj vem: ni zdravnikov brez bolnikov, vi, bolniki, ste steber in skala našega zdravstva...«

Med njegovimi besedami sem počasi odlagal kos za kosom obleke. Moj bolniški strip tease se je ustavil pri spodnjih hlačah. Legel sem na posteljo, razširil roke in z nemim pogledom povabil Valentina, naj me začne preiskovati. Že sem začutil na prsnem košu Valentinov stetoskop, ko je zazvonil telefon. Doktor Valentin je kimal med razgovorom in vse, kar sem slišal, so bili njegovi pritrdilno pridušeni vzkliki. Po desetih minutah je z mračnim obrazom odložil slušalko in mi dejal:

»Na žalost morava nehati, ker je pravkar stopil v veljavo nov predpis o sprejemanju in pregledovanju bolnikov. Priskrbite si nove napotnice, nova potrdila, nove dokumente in se zglasite prihodnjič. Rad bi vam pomagal, a kaj...«

Že med njegovimi besedami sem se napravil in počasi odšel. Zunaj je snežilo, bil je mehak in globok večer. Obstal sem pri cestni svetilki in gledal padajoče snežinke. Tedaj pa sem opazil doktorja Valentina, ki je počasi prihajal iz ambulante. Skril sem se v bližnjo vežo. Tudi doktor Valentin je obstal pri svetilki in tudi on je gledal padajoče snežinke...